

Aan de leden van de Tweede Kamer Commissie Binnenlandse Zaken

Betreft: Kabinetsvisie op de positie van politieke ambtsdragers

Den Haag, 23 mei 2016

Geachte Voorzitter en leden van de Kamercommissie voor Binnenlandse Zaken,

Graag vragen de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, het Interprovinciaal Overleg, de Unie van Waterschappen, de Wethoudersvereniging, het Nederlands Genootschap van Burgemeesters, de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden (Raadslid.Nu), de Vereniging van Dagelijks Bestuurders Waterschappen en de Vereniging van Voorzitters Waterschappen, uw aandacht voor de kabinetsvisie op de (rechts)positie van politieke ambtsdragers, die aan de orde komt in het geplande AO van uw Commissie op 25 mei 2016.

Deze visie is mede tot stand gekomen op aandringen van genoemde organisaties. Na de rapporten van de Commissie Dijkstal 1, II en 111 (2004-2006) ontbrak een dergelijke visie. In de periode daarna heeft uw Kamer sindsdien diverse wijzigingen aangebracht in de rechtspositie van politieke ambtsdragers, die ieder voor zich tot debat en tot besluitvorming hebben geleid. In die zelfde periode zijn tegelijkertijd grote verantwoordelijkheden toegevoegd aan het takenpakket van de lokale politieke bestuurders en volksvertegenwoordigers.

Ook vanuit een mondige en kritische samenleving worden in toenemende mate hoge eisen aan politieke ambtsdragers gesteld, zowel qua kennis en vaardigheden als qua morele standaarden. De beoogde en niet-beoogde effecten voor de vervulling van het politieke ambt zijn tot nu toe niet in hun onderlinge samenhang bekend. Met deze brief pogen wij, aan de hand van concrete voorbeelden, meer context aan te brengen bij het belang van een afgewogen rechtspositie voor politieke ambtsdragers, aangezien het een breed palet aan publieke functionarissen betreft.

Kerncijfers politieke ambtsdragers

Nederland kent circa 425 kroonbenoemde burgemeesters, dijkgraven en commissarissen van de Koning. Daarnaast zijn er 1.394 wethouders. Naast de 150 Tweede Kamerleden en 20 bewindspersonen resteren er dan nog ruim 150 gedeputeerden en dagelijks bestuurders van waterschappen. Nederland kent derhalve ruim 2.100 politieke ambtsdragers in functie waarvoor de APPA-regeling geldt. Wijzigingen in de rechtspositie van politieke ambtsdragers geldt voor allen die in een dergelijke functie in het openbaar bestuur actief zijn.

Bezoldiging

Waar de bezoldiging van de overige politieke ambtsdragers eenduidig en onafhankelijk van andere factoren is vastgesteld, geldt op lokaal niveau dat de salarissen van wethouders en burgemeesters afhankelijk zijn van het inwonertal van hun gemeente. Zo is 74% van alle 1.394 wethouders werkzaam in een gemeente met minder dan 50.000 inwoners. Voor de meesten van hen geldt (indien fulltime) een salaris vanaf €4.605 tot €6.247 waar ter vergelijking Kamerleden ongeveer €7.700 per maand ontvangen. De meeste politieke bestuurders vinden het een eer om het ambt te mogen aanvaarden en zo de bevolking te kunnen dienen. Om die reden zijn zij bereid om hun overige economische en maatschappelijke activiteiten op te schorten of op te geven en zich in dienst te stellen van de samenleving. Uit onderzoek blijkt dat driekwart van de wethouders er financieel niet op vooruitgaat na aanvaarding van het wethouderschap. Tegelijkertijd is het politieke ambt een zeer onzeker ambt. Steeds vaker haalt een politieke ambtsdrager het einde van de bestuursperiode niet.

Ontslagregeling

De ondertekenaars van deze brief staan achter de opvatting van de Minister dat voor een kwalitatief goed openbaar bestuur een afgewogen rechtspositie noodzakelijk is. Een rechtspositie die gelijk is aan gewone werknemers waar dat kan en bijzonder waar dat moet. In die bijzonderheid is bijvoorbeeld de uitkering na vrijwillig ontslag gelegen. Een politiek bestuurder moet immers zijn of haar geweten kunnen volgen en daarbij grenzen kunnen trekken, indien de volksvertegenwoordiging andere keuzes voorstaat. Soms is de politiek bestuurder wel bestuurlijk verantwoordelijk, maar niet persoonlijk. Ook in die situatie moet hij/zij niet om financiële redenen vasthouden aan zijn of haar politieke ambt, maar in staat worden gesteld de verantwoordelijkheid ook *in extremis* te kunnen nemen door terug te treden.

Goed openbaar bestuur

De rechtspositie van politieke ambtsdragers dient bij te dragen aan het beschikbaar krijgen en houden van gekwalificeerde kandidaten, die het politiek bestuurlijk afbreukrisico aandurven. Zij moeten het ambt niet ambiëren vanwege de rechten verbonden aan het politieke ambt, maar ook moeten zij niet een te hoge prijs moeten betalen voor hun bijdrage aan de samenleving in deze functies.

De rechtspositie dient bij te dragen aan het democratisch functioneren, waarbij de bestuurder slechts kan functioneren bij de gratie van vertrouwen bij de gekozen volksvertegenwoordiging en bij ontbreken daarvan terug zal moeten treden. Velen denken dat de arbeidsmarkt daarna zich graag ontfermt over de gewezen ambtsdrager, de rauwe werkelijkheid is echter beduidend minder positief. Sinds de aanzienlijke bekorting van de uitkeringsduur voor met name ouderen met een langere periode waarin zij politiek en bestuurlijk actief zijn geweest, belanden ook dergelijke voormalige bestuurders steeds vaker in de bijstand.

Al met al spreken de ondertekenaars de hoop uit dat uw Kamer bij toekomstige afwegingen inzake de rechtspositie van politieke bestuurders blijft waken over de noodzakelijke balans die nodig is voor behoud van gekwalificeerde kandidaten. Daarvoor is inzicht in de effecten op korte en op lange termijn ons inziens een essentiële voorwaarde om die balans te kunnen blijven bewaken, hoe lastig dat ook moge zijn. Dit zou een eerste opdracht kunnen zijn voor de voorgestelde onafhankelijke commissie, die er naar onze mening snel moet komen.

Met vriendelijke groet,

Wethoudersvereniging

Arne Weverling
Voorzitter

Vereniging voor Raadsleden (Raadslid.Nu)

Mark den Boer
Voorzitter

Nederlands Genootschap van Burgemeesters

Bernt Schneiders
Voorzitter

Vereniging van Voorzitters Waterschappen

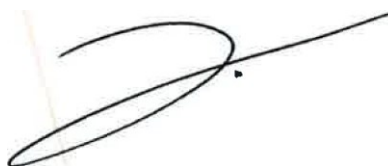
Patrick Poelmann
Voorzitter

Vereniging van Dagelijks Bestuurders Waterschappen

Toon van der Klugt
Voorzitter

Unie van Waterschappen

Hans Oosters
Voorzitter

Interprovinciaal Overleg

Ank Bijleveld-Schouten
Voorzitter

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Jan van Zanen
Voorzitter